

KOREFERAT PIERWSZY DO REFERATU GENERALNEGO

Roman Czuba

Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN

W recenzowanej pracy autorzy dokonują oceny postępu techniczno-organizacyjnego w PGR na przykładzie wybranych obiektów.

Zagadnienia nawożenia są stosunkowo wąsko ujęte, wydaje się nawet, że w stosunku do roli nawozów mineralnych w kształtowaniu plonów, sprawę tę potrakowano za ogólnie. Nie przedstawiono np. efektywności nawożenia mineralnego uzyskiwanej w PGR, a szkoda, bowiem wyjaśniłoby to w dużym stopniu sprawę aktualnej opłacalności stosowania nawozów mineralnych w PGR¹.

Wzrost zużycia nawozów w PGR jest duży. Przy podawanym przez autorów zużyciu w 1960 r. 82 kg NPK/ha użytków rolnych, w 1965 r. wskaźnik ten wzrósł do 120 kg, czyli średnio rocznie około 6 kg/ha, natomiast w roku 1970 wynosił 210 kg/ha, czyli średnio rocznie wzrastał o 18 kg NPK/ha. Przy dużej dynamice wzrostu nawożenia mineralnego ważne jest rozpoznanie jego efektywności technicznej (mierzonej w plonach na 1 kg NPK) i ekonomicznej, czyli opłacalności w aktualnej strukturze ekonomicznej w PGR¹.

Autorzy słusznie wliczają wskaźnik zużycia nawozów mineralnych do wskaźników charakteryzujących postęp techniczno-ekonomiczny. Jeśli chodzi o wskaźnik zużycia nawozów mineralnych na 1 kg plonu przeliczeniowego, należy zgodzić się raczej z opinią, przytaczaną przez autorów, mniejszości rzeczoznawców — że wskaźnik ten będzie rósł wraz ze stosowaniem coraz większych dawek nawozów mineralnych, tzn. coraz więcej nawozów będzie się w PGR zużywało na wyprodukowanie 1 kg plonu przeliczeniowego.

Jest to ogólnie znane prawo malejącej efektywności nawożenia mineralnego, działające w warunkach zwiększania dawek nawozów.

Odpowiednie analizy ekonomiczne powinny jednak wykazywać, w jakim stopniu wskaźnik ten rośnie. Jeśli wzrost tego wskaźnika jest za

¹ Porównaj koreferat Komitetu Hodowli i Uprawy Roślin PAN (s. 137).

szybki, oznacza to, że nawozy stosowane są nieekonomicznie lub wręcz niewłaściwie, np. przy niskim poziomie agrotechniki, źle dobranych odmianach roślin uprawnych itp. Wskaźnik zużycia nawozów mineralnych na 1 kg plonu przeliczeniowego pozwala na wyznaczenie granicy opłacalności nawożenia mineralnego dla danego PGR lub ich grupy, albo też wszystkich gospodarstw w kraju.

W opracowaniu podano, że optymalny pułap nawożenia mineralnego kształtuje się około 350-450 kg NPK/ha. Na tle wyników doświadczeń polowych sprawa ta nie jest prosta. W niektórych PGR wskaźnik ten obecnie może być optymalny w granicach 250-350 kg, w innych natomiast w granicach 400-500 kg NPK/ha użytków rolnych. Zależy to od struktury zasiewów, typu gleby i jej zasobności, opadów atmosferycznych itp. Dlatego wydaje się, że ryzykowne byłoby już formułowanie opinii na ten temat w skali kraju lub w skali kilkudziesięciu gospodarstw.

Reasumując, chciałbym podkreślić celowość wprowadzenia w opracowaniach ekonomicznych wskaźnika zużycia nawozów mineralnych jako wskaźnika obrazującego postęp techniczno-organizacyjny w rolnictwie, jednak równolegle powinien być rozpatrywany wskaźnik efektywności technicznej i ekonomicznej.